

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari provenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

IV. Quid iidem religiosi possint in aliorum sacramentorum administratione?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

ad frequenter communicandum hortari, ita monere illos debere, ne crebris quam octavo quoque die communicent, praefertim si coniuges fuerint. De altera verò parte, quia ad factum pertinet, nihil nos dicere oportet, sed aliorum considerationi relinquere. Testatur autem Paulus III. in 2. indulto citato, se intellexisse populos civitatum, terrarum, & locorum, apud quae habitationem loci habent, vel ubi eisdem versari, aut transire contingit, exemplo allectos, & inducos religiosae vitae, quam Domino concedente, ducunt, libenter ad confitendum eisdem, & sacratissimam communionem de manibus eorum accipiendam confluere, quam populorum deuotionem hactenus conservari, & hac occasione, frequentiam huius Sacramenti per diuinam gratiam multum in Ecclesia renouatam esse, omnibus notum est.

CAPVT IV.

Quid circa aliorum sacramentorum administrationem possint religiosi Societates.

1. 1. 1.

I. RATIO difficultatis est, quia in verbis citatis initio superioris capituli ex primo indulto Pauli III. eodem tenore dicitur, *Christi fidelibus Eucharistiam, & alia Ecclesiastica sacramenta sine alicuius praedictio administrationi.* Videur ergo ita licitum esse nostris sacerdotibus cetera sacramenta liberè ministrare, sicut Eucharistiam. In contrarium autem est, quia hoc neque vñ receptum est, neque ad finem Societatis est necessarium, neque ad pacem & vnionem cum ordinariis pastoribus animarum, vel ad conueniens regimen earum expediret est talis facultas: non est ergo verisimile in eo sensu esse concessam.

II. Ad hoc breuiter dicendum est, nostris religiosis, per se loquendo, non licere cetera Sacramenta fidelibus administrare, sed solum in aliquibus casibus, & occurrentibus quibusdam circumstantiis. Prior pars praeter probationem adductam, quae videtur sufficiens, colligi etiam potest ex illa limitatione Pontificis *sine alicuius praedictio*: nam aliorum sacramentorum administratio, per se loquendo, usurpari non potest sine praedictio parochorum, aut Episcoporum, absque illorum facultate. Quod explicabitur melius descendendo ad singula sacramenta, simulque altera pars conclusionis ostendetur. De tribus ergo Sacramentis tantum potest esse sermo, Baptismo, extrema vnctione, Matrimonio: nam de Penitentia, & Eucharistia iam dictum est: Confirmatio autem & Ordo non sunt sacramenta pertinentia ad sacerdotes vt sic, sed ad Episcopos; haec autem facultas conceditur sacerdotibus. Et licet in aliquo casu, vel aliqua administratione possit per summum Pontificem committi sacerdoti simplici, id tamen nunquam fit per generalem clausulam, sed per priuilegium valde speciale, nec conceditur quasi ordinaria delegatione, sed valde extraordinaria, & ex causa multum virgente: & ideo certum est, hic non esse sermone de illis Sacramentis. Quid autem in hoc genere concessum sit Societati, dicam in fine huius capituli.

Circa Baptismum ministrantem enucleatur resolutio data nunc praecedenti.

III. De Baptismo igitur certum est, non licere nostris sacerdotibus illum solenniter ministrare fidelibus ordinariis, & in his regionibus, in quibus singuli fideles habent ordinarios pastores, ad quos ex officio

per pertinet talis sacramenti administratio. Hoc indubitatum est apud omnes, quia iure commune hoc prohibitum est, cap. placuit. 2. 16. quæst. 1. ubi Eugenius Papa prohibet monacho baptizare; & licet dici possit, appellatione monachorum non venire clericos regulares, iuxta doctrinam receptam apud Nauarrum Comment. 4. de Regularib. num. 40. & 41. nihilominus omnes intelligunt sub ea prohibitionem comprehendi vniuersos religiosos, quibus cura animarum commissa non est, quod glossa ibi dixit, *Non habentibus populum*, quia vt ratio prohibitionis non fundatur in speciali conditione monachatus, sed in generali statu religiosi, appellatione monachi omnes religiosi veniunt, vt notauit idem Nauarrus consil. 10. de statu monach. ex Panormitano cap. 2. de postulando. Hoc autem commune ius speciali aliquo priuilegio nobis concessio, derogatum non est, nec credendum est per illa generalia verba derogari propter ea, quae ponderauimus in num. 1. arguendo pro parte negatiua, & quia priuilegium quatenus iuri contrarium, strictè est interpretandum, & non est ad id extendendum, si alio modo potest habere effectum. hic autem potest, vt explicabimus.

Atque hinc colligitur, extra casum necessitatis, nullo modo licere nostris religiosi virtute huius priuilegij, Baptismum ministrare. Probat, quia absque necessitate non est Baptismus ministrandus nisi solenniter, vt tomo 3. disp. 31. sect. 5. ad finem dixi, sed solenniter non potest ministrari, vt ostensum est: ergo. Item, quia extra necessitatem solus parochus habet ius baptizandi, & priuilegium nihil concedit contra hoc ius, iuxta verbum illud, *sine praedictio tertij*. Sicut enim supra dicebamus ius ministrandi Eucharistiam tempore necessitatis diuini, aut Ecclesiastici praeccepti, esse adeo proprium pastoralis muneris, vt contra illud noluerit Ecclesia priuilegia concedere: ita maiori ratione iudicandum est de iure baptizandi, quia Baptismus multo magis necessarius est ex diuino iure, & quia per illum admittuntur homines in gremium Ecclesiae, quod maxime pertinet ad illius pastores. Vnde tandem concluditur, nihil speciale concessum esse Societati, quoad ministerium huius sacramenti, saltem pro his regionibus, in quibus Ecclesia satis fundata est; quia licet in necessitate possint religiosi Societatis baptizare sine solennitate, hoc non est priuilegium, sed commune ius. Et ideo in Compendio Societatis, verb. *Sacramenta*, adnotatum est, id posse nostros quoad hoc in necessitate, quod ius commune habet. Quamuis in tali articulo fortasse praefertendus esset minister Societatis, ratione priuilegij, vt statim circa Extremam vnctionem explicabo num. 2. h. fine.

Deinde, si Societati, vel aliquibus operariis eius, populi aliqui commissi sint, tunc baptizare poterunt etiam cum solennitate, non ex priuilegio, sed ex iure communi, ca. doctos. 16. q. 1. nam ratione muneris commissi necessarii conuenit talis facultas. Atque hoc modo possunt nostri sacerdotes, qui in terris Gentilium versantur, eis Baptismum ministrare: quia eo ipso quod ad praedicandum gentibus, vel aliis infidelibus mittuntur, eis committitur vt ad Ecclesiam recipiant qui ingredi voluerint, eisque demandatur tota cura illarum animarum. Praeterquam quod etiam ibi concurrat titulus necessitatis, quia non sunt alij ministri, à quibus gentes illae baptizentur. Vnde etiam ibi habere potest locum priuilegium Pauli III. quia talis Baptismus sine alicuius praedictio datur, cum ibi proprii pastores animarum non inueniantur, praeter summum Pontificem, cuius proximi delegati sunt nostri praedicatores. Inter nostros autem oportebit subordinationem seruari, non enim omnibus haec cura aequè tributa est, sed inferiori.

IV.

Baptismus extra casum necessitatis solenniter est ministrandus.

V.

Prædictio.

VI.
Limitatur
p. a. d. m.
promissum

Referuntur
a. Roderico
9. 31. a. 2.

inferioribus per superiores: & ita unusquisque tantum habebit potestatis, quantum ei fuerit a superiore commissum.

Hæc autem locum habent quamdiu in illis regionibus non sunt fundatæ Ecclesiæ, in quibus sint proprii Episcopi, vel parochi, nam tunc cessat necessitas, quia eis ministerium incumbit, & iam intercedit præiudicium tertij sine facultate pastoris, illius ministerij usurpando. Cessat denique quoad hanc partem delegatio facta; nam intelligenda est solum fieri quamdiu ordinarij pastores deficiunt. Atque eodem modo intelligenda esse opinor privilegia, quæ à Leone X. Paulo III. & IV. referuntur concessa nonnullis religionis mendicantibus, ut inter Indos, & infideles possint baptizare eos, qui ad fidem convertuntur: semper enim tale privilegium sine præiudicio tertij, & sine confusione, & perturbatione Ecclesiastici ordinis intelligenda sunt: & ideo pro illis locis dantur, quæ carent propriis pastoribus, & parochis distinctis ab ipsis religionis: adeoque ubi Ecclesiæ sunt fundatæ, & iurisdictiones sunt distinctæ, & populi propriis parochis commissi sunt, non possunt religiosi ex vi talium privilegiorum, baptizare solenniter etiam in suis Ecclesiis, sine licentia parochorum, neque etiam privatim, nisi in articulo necessitatis. Quod etiam ex fine talium privilegiorum intelligi potest, ordinantur enim ad convenientem fidei plantationem, & propagationem in illis regionibus: ad hunc autem finem non est necessarium, nec conveniens ut usurpetur ius parochorum, quædo illis iam cura commissæ est. Et ideo Pius V. anno Domini 1567. quasi interpretans priora indulta, solum cõcessit religionis, ut possint baptizare in locis illarum regionum, ipsorum curæ commissis, vel committendi: ergo in his, quæ aliorum curæ commissæ sunt, se intromittere non debent. Quod ipsa etiam ratio naturalis postulat: nam ubi populi illi sunt inter religionis diversorum ordinum distributi, iurgia inter eos excitarentur, si unus vellent baptizare in populo alteri commissio, & singuli volunt ius suum servari: debent ergo etiam ipsi aliorum iura servare, siue alij religiosi sint, siue seculares clerici.

VII.
3. Promissum
statum.

Hæc autem maxime locum habent quoad Baptismum parvulorum, qui ex fidelibus iam baptizatis oriuntur: nam si parentes habent aliquem proprium parochum, ad illum sine dubio spectat baptizare filios eorum, & procedunt omnia, quæ diximus nuper. De his autem, qui denuo convertuntur ad fidem, & adulti baptizantur, vel parvuli ex voluntate parentum infidelium, aut simul ad Baptismum venientium, potest esse diversæ ratio: quia illi non sunt de Ecclesiâ, & ita nondum sub sunt iurisdictioni parochorum: ergo adhuc circa illos durat Pontificia facultas per privilegia concessa. Item in illis etiam durat ratio, & finis illius facultatis, scilicet, ut fides possit propagari, imò & verba ipsa proprie verificantur, quia omnes hi reuera sunt denuo converti ad fidem, & ad hos baptizandos dantur hæc privilegia. Est igitur hoc mihi valde probabile. Ut tamen clarius, & certius loquamur, distinguere possumus inter huiusmodi infideles: nam quidam esse possunt incolæ eorundem locorum, vel diocesis, quæ propriis parochis, vel Episcopis sub sunt. Voco autem incolas non solum eos, qui ibi domicilium habent, sed etiam omnes, qui ibi ad tempus commorantur, vel peregrinantur, & ibi ad fidem convertuntur, siue ad hunc finem illuc pervenerint, siue quacunque alia ex causa: alij verò sunt omnino extranei, qui extra totam diocesim commorantur. De his ergo posterioribus mihi non est dubium quin possint baptizari à nostris religionis, in consensu Episcopis, vel parochis earum regionum. Ut, v. g. si religiosi habitantes in Episcopatu Mexicano, inde e-

Hoc promissum
statum ubi
maxime lo-
cum habet.

grediantur, ut per alias insulas, vel provincias infidelium discurrant, ibi baptizare poterunt quot converterint, quia illi non sunt aliorum curæ commissi, & ideo baptizari possunt sine alterius præiudicio: non enim fit iniuria Episcopo unus loci, baptizando extra territorium eius, argumento illius regulæ iuris, quod extra territorium ius dicenti non parcatur iniquum, c. 2. de cons. in 6.

De prioribus verò infidelibus, res videtur esse dubia; securius tamen existimo in hoc parere Episcopo, si diocesis, nam ille habet ius in totum illud territorium, eique est commissæ cura omnium animarum ibi existentium, siue ut nutriantur in fide, siue ut v. generentur, seu ad fidem convertantur. Quam enim Ecclesiâ non habeat iurisdictionem coercitivam, seu coactivam in infideles non baptizatos, habet tamen iurisdictionem in omni, ut sic dicam, voluntariâ, & curam pastorem quæ in summo Pontifice est respectu totius orbis, & in singulis Episcopis pro suis diocesibus. Et ideo sicut ius administrandi alia sacramenta fidelibus, in tali diocesi pertinet ad Episcopum eius: ita ministrare Baptismum infidelibus in eadem diocesi sub eodem iure per se, ac ordinariè continetur. Contra hoc autem ius non est data religionis facultas administrandi sacramenti Baptismi, nullibi enim invenitur, & generalia verba non sufficiunt, ut sæpe dixi. Consulenda sunt etiam alia indulta, & privilegia Apostolica, si qua fortasse sunt à Sede Apostolica aliis religionibus concessa: nam illis poterit etiam vi Societas ad arbitrium Præpositi Generalis.

Circa Extremam unctionem enucleatur dicta resolutio 2.

De sacramento Extremæ unctionis certum est, per se loquendo, non posse à nostris religionis ministrari ex vi dicti privilegij Pauli III. neque alterius, quod specialiter Societati concessum sit, nullum enim aliud reperietur, & illa verba generalia dicti indulti legum Pauli III. non sufficiunt propter illa omnia, quæ adduximus c. 3. n. 3. quæ hic merito applicari possunt. Nam hic etiam extat ius generalis Concilij prohibentis religionis hoc ministerium sub censura excommunicationis in Clement. 1. de privi. quod non derogatur, nisi per expressam, vel specialem clausulam. Hic etiam facit illa particula, sine alicuius præiudicio, quod in huius sacramenti administratione etiam intervenire. Dixi autem, ex vi dictorum privilegiorum, quia aliud est ratione necessitatis: si enim egrotus indigeat, & in vero periculo sit constitutus, & parochus non addit, aut nolit hoc sacramentum ministrare, poterit à nostris conferri sine illius licentia, & secluso scandalo: illud tamen non est illis solis concessum, sed cuilibet simplici sacerdoti, ut in materia de Extrema unctione dixi disp. 36. scilicet, quia licet hoc sacramentum non sit absolute necessitatis, est tamen magnæ utilitatis, & aliquando potest esse valde necessarium, ideoque ex voluntate interpretatiua superiorum prælatorum, in eo casu legitime confertur à quocunque sacerdote idoneo. Et ob eandem causam censui in materia de Excommunicatione, illam Clementinam non extendi ad hunc casum: quia non est verisimile, Concilium voluisse, ut religiosi non subvenirent proximis extreme indigentibus, sed ut iura parochorum non usurparent: tunc autem non usurpant, quia ipsi irrationabiliter essent iniuri. Ob eandem rursus causam pro eo eventu locum habet privilegium Pauli III. quia iam non intervenit præiudicium tertij, quod saltem ad hoc deferretur, ut sine vilo scrupulo, & contentione opinionum (non enim deest in prædicto puncto) hoc fieri possit. Conferre etiam potest ut nullus possit nostros in eo casu impedire ab huiusmodi

iusmodi ministerio. Videtur etiam ratione huius privilegii præferendus religiosus Societatis in eo casu cuiuslibet simplici sacerdoti, qui ius, aut facultatem non habeat ad ministrandum illud sacramentum, quia ille non potest usurpare hoc ministerium nisi præcise ratione necessitatis: tunc autem respectu illius nulla est necessitas, quia adest minister delegatus à summo Pontifice pro tali casu.

X. Potest præterea Societas ministrare hoc sacramentum non solum suis religiosis, quod clarum est, sed etiam familiaribus suis, ac domesticis famulis. Hoc concessit Paulus III in secundo indulto supra citato his verbis, *Ita vero, qui in ipsorum Præpositorum, & sociorum morantur obsequio cuncta libere possint ministrare Ecclesiastica sacramenta, & ipsos cum decedunt, in eorum cæmeteris sepelire.* Vbi licet in specie non loquatur de Extrema unctione, sine dubio illam comprehendit, tum quia illa distributio, cuncta, propter illam maximè addita videtur: tum quia concedendo sepulturam, declarat se comprehendisse omnia sacramenta, quæ ad illam præparant. Tum præterea, quia aliàs nihil speciale concederet pro his familiaribus: nam quia ratione non comprehenderet. Extremam unctionem, eadem non includeret viaticum. Tum denique, quia hic non est addita aliqua exceptio, neque illa limitatio, *sine præiudicio tertij*: quia supponitur in his familiaribus propter specialem coniunctionem ad Societatem esse peculiarem rationem, ob quam nullum sit præiudicium parochis administrando eis sacramenta, maximè propria parochorum, quia quodammodo illi sunt sub cura Societatis. Præter hanc verò concessionem Leo X. concessit Minimis ut possint hoc sacramentum ministrare familiaribus suis in habitu seculari servitibus, ut in eorum Compendio refertur v. 57. & in nostro, verb. *Familiares.* §. 2. & §. 1. refertur similis concessio Martini V. facta monachis S. Benedicti ex Compendio Minorum, verb. *Familiares.* §. 10. quibus privilegijs Societas per viam communicationis gaudet.

XI. Inquiri autem hic potest, qui sint familiarium nomine in præsentem intelligendi; alias enim amplas habet lignificationes, ut n. 14. attingam. Et est ratio dubij, nam in Concilio Tridentino sess. 24. c. 11. de Reformatione, ubi de his privilegijs tractat, declarat, solum extendi ad eos, qui actu serviunt religiosis, & intra eorum septa, ac domos resident, subque eorum obedientia vivunt. Unde duas condiciones in his requirit, ut ad hunc effectum censeantur familiares: una est ut intra septa, ac domos religionum habitent: altera est, ut actu serviunt, & sub obedientia religionis vivant, hanc enim vnam esse existimo: non enim necesse est ut familiares promiserint obedientiam religioni, nam hi non familiares, sed conuersi essent: dicuntur ergo esse sub obedientia, quia ratione muneris serviendi consequens est, ut obedire debeant. Dubitari autem potest, an hæc duæ condiciones coniunctim requirantur ut particula & à Concilio posita in rigore postulare videtur, vel diuisim quælibet dictarum conditionum per se sufficiat: quia indultum Pauli III. solum requirit ut in obsequio Societatis quispiam moretur, id est, occupetur: sufficit ergo conditio seruitutis sine habitatione: multi enim actu seruire possunt domibus Societatis quamvis non intra eas, sed in propriis habitent. Et in privilegio monachorum S. Benedicti, expresse dicitur, *Tam intra, quam extra septa commorantibus.*

XII. Circa hoc in primis dicendum est, stando decreto Concilij Tridentini, utramque conditionem esse necessariam, ut ex contextu manifestè constat. Illud autem decretum hodie non obstat, quominus si in privilegijs plus conceditur, possit Societas illis uti, quia Pius V. declarauit ut gratia huiusmodi

non censeantur derogata per Concilium Tridentinum, nec restricta ita refert absolute, & sine limitatione Emmanuel Rodericus quest. 56. art. 14. Tamen in nostro Compendio, verb. *Concilium Tridentinum.* §. 3. in scholio additur, hanc confirmationem seu revalidationem Pij V. intelligendam esse quoad casus occultos, seu non manifestos, quia pro huiusmodi tantum fieri solent huiusmodi concessiones, viux vocis oraculo. Ego videre non potui originale literam, in qua illud oraculum continetur: tamen si in ea non additur limitatio, sed absolute fit concessio, ut mendicantes possint uti gratis antea sibi concessis, etiam quoad illas, quæ per Concilium Tridentinum sunt derogatæ, aut restrictæ, prout reuera videtur concessisse: ita enim in nostro Compendio, & à dicto auctore refertur, non dubito, quin quantum ad præsens attinet, illa privilegia integra sint, etiam quoad illa ministeria, quæ non occurrunt, sed publice sunt, ut sunt ministerium Extremæ unctionis, vel Eucharistiæ in articulo mortis, vel etiam sepulture. Quia verò concessio Pij V. non est absoluta, sed solum in foro conscientie, seu occulto, ideo si parochi velint sibi vindicare aliquod ius circa huiusmodi personas, & in exteriori foro illud postulare, non possent eis resisti virtute privilegiorum, nisi quatenus per Concilium Tridentinum non sunt restricta: quamdiu autem ipsi non resistunt, tuta conscientia possumus uti privilegijs iuxta concessionem Pij V.

XIII. Addo verò vterius in præsentem puncto non esse necessariam concessionem Pij V. saltem in nostra Societate, considerato solo privilegio, quod habet à Paulo III. & vsu, quem circa illud obseruat, quidquid sit de concessione potestatis. Hoc constat ex Compendio privilegiorum, verb. *Familiares.* §. 1. ubi in scholio additur, *Familiaribus Extrema unctio poterit administrari, atque adeo ius solis, qui in domibus, Collegijs, residentibus, & aliis locis Societatis habitauerint: extra septa verò cum illis perinde ac cum alijs agatur.* Duæ igitur condiciones posita à Concilio Tridentino à nostra Societate quoad vsum huius facultatis acceptatur. Nam prior, quæ est de habitatione intra septa monasterij expresse in prædictis verbis postulat, quæ non continent solum priuatam declarationem, sed etiam applicationem facultatis, quæ à Præposito Generali fit, iuxta potestatem à Sede Apostolica sibi concessam. Estque illa conditio valde consentanea rationi, tum quia non expedit religiosos extra suas domos exire ad ministranda publice sacramenta Eucharistiæ, vel Extremæ unctionis infirmis, in priuatis eorum domibus, cum in illis locis facile possit hoc ministerium per parochos fieri, & iure debeat. Tum etiam, quia hoc vtile est ad pacem, & vnionem cum eis conseruandam, & ad tollendum omne scandalum, cumque quoad hanc partem facile possit Concilium Tridentinum obseruari sine vilo grauamine, vel dispendio religionis. Imò cum eius commoditate, consultius profectò est illud obseruare. Imò hac ratione verisimile est, non fuisse mentem Pij V. quoad hanc partem aliquid concedere contra decretum Concilij, quia ipse solum intendit conseruare eas gratias religionis, quæ verè cedunt in fauorem eius, & exterius non possunt pastores Ecclesiæ perturbare; ideo enim addidit illam restrictionem, *in foro conscientie*: hæc autem gratia quoad hunc vsum nihil ad fauorem religionis pertinet, & aliquam perturbationem exterius asferre potest.

Alia verò conditio de actuali seruitute à Paulo III. in nostro indulto postulat, per illa verba, *Qui in sociorum morantur obsequio*: idem enim est morari in obsequijs, quod actu seruire. Eandemque in rigore postulat nomen familiarium, quotiescunque in Apostolicis indultis talis gratia pro familiaribus conceditur. Ad quæ indulta, & multa alia privilegia intelli-

XIII.
1. *Afferunt.*

Ostenditur quoad priuam conditionem haberi in septa.

Pius V. non videtur derogasse hanc conditionem.

XIV.
Idem ostenditur quoad 2. conditionem actualis seruitutis.

Vox familia
re variam
tate, &
D. 207.

intelligenda necessarium esset exponere; quid nomine familiaris, in iure significetur. Quod tractant ex professo Doctores in c. *in literis* de Testib. c. vlt. de verbor. signif. in 6. & Speculator in summa, tit. de teste, & Franciscus Penna in Directorio inquilitorum, comment. 119. qui dicit, nulla lege in iure communi præscribi quinam sub ea appellatione comprehendantur. Felinus autem dicit. c. in *litteris* n. 1. dicit, cum familiaris à familia dirigitur, sicut familia multipliciter dicitur, ita & familiare. Familia autem interdum significat gentem, vel cognationem, vel servos, vel filios, vel totam congregationem vnius domus. Nihilominus tamen frequentiori vsu familiares dicuntur, & commensales sunt, ita vt expensis eius alantur, & cum illo regulariter cohabitant. ita colligitur ex dicto c. vlt. de verbor. signif. in 6. ibi, in tuis expensis continuo domesticos commensales. Vbi glossa aduertit illud continere, civili modo esse intelligendum, quia non obstat quominus aliquando possit abesse, non solum pro negotiis domini, vt statim in textu declaratur, sed etiam pro negotiis propriis, vt rectè glossa declarat. Quæ etiam addit (quod ad intelligentiam Concilij Tridentini notandum est) quod licet agrotet, actu seruire intelligitur, iuxta l. cum heres. §. Stichus. ff. de statu lib. Non est autem simpliciter necessarium, vt aliquis familiaris censetur, quod propter stipendium vel mercedem inferuiat, nam licet gratis id faciat, familiaris censetur, vt cum Ioanne Andrea docuit Felinus supra, fauente Concilio Tridentino sess. 4. c. 5. de Reformatione, vbi priuilegium literarum cōseruatoriarum ad duos familiares limitat, & addit, Si tamen illi propriis sumptibus eius vixerint: significans non esse hoc de ratione familiaris, quamuis illa conditio augeat quodammodo, ac commendet familiarium cōiunctionem: in rigore autem satis est quod inferuiant, seu in obsequijs alicuius morentur. Et hoc modo loquitur sapè de familiaribus Episcoporum Concilium Trident. sess. 23. c. 9. de Reformatione. sess. 25. c. 1. de Reformatione. vbi familiares à consanguineis distinguit, indicans, dici à familia, vt significat domum, nō vt de cognatione, seu genere dici solet. Nec dubium est quin in præfenti hoc modo sumatur, & respectu religionis non potest alia familiæ acceptio accommodari. Ex quo inferri videtur, etiam requiri in his familiaribus quod intra septa monasteriorum habitent, nam in illa significatione familia propria non dicitur vna, nisi quæ vnā & communem habet habitationem. Vnde Felinus supra dicit, quemcunque familiarem appellari etiam domesticum, iuxta iura civilia, quæ citat: domesticus autem propriè non dicitur nisi qui in eadem domo habitat: ergo non immerito hæc conditio postulat ad vsum prædictæ facultatis circa familiares.

XV.

3. assertum
ex si priuilegi
gi alterius a
conditionem
sufficere.

Nihilominus tamen assero tertio, quod licet hic vsus, & valde prudens, & tutior sit: nihilominus, in rigore priuilegiorum non requirit vtramque conditionem. Nam in primis ex vi nostri priuilegij Pauli III. & alterius similis concessi Minoribus I. Monumenta ordinum concessione 315. non requiritur nisi vt in obsequijs religionis morentur, quod potest esse sine habitatione intra septa monasterij, vt per se constat. Deinde, etiam nomen familiarium in rigore id non postulat, vt ex communi vsu constat, nam de familia Episcopi dicuntur famuli, etiam si non habitent intra domum eius, hoc enim accidentarium est. Denique in priuilegio Martini V. concessio Benedictinis expresse dicitur, intra, & extra septa suorum monasteriorum commorantur, vt refertur in Compendio Minorum, tit. *Familiares*. §. 10. & in nostro, §. 1. vnde vel nō omnes familiares sunt domestici, vel latius sumenda est appellatio Domestici, non à domo materialiter sumpta, sed formaliter, vt dicit

congregationem domesticam, seu familiarem æconomiam.

De altera verò conditione habitationis in eadem domo, quod interdum per se sola sufficit, colligi potest ex concessione facta Benedictinis, quæ sub his verbis refertur in nostro Compendio, verb. *Extrema vnctio*. Possunt nostri ius, qui intra septa collegiorum sui detinent infirmati fuerint, Extremam vnctionem Apostolicam auctoritate libere & licite parochialis presbyteri, vel alterius cuiuscunque Episcopi, vel superioris licentia, vel assensu malitiam requisito ministrare. Quæ concessio videtur distincta ab alia superius citata, nam hæc habetur in Compendio Benedictino verb. *Vnctio extrema*. §. 1. illa autem in verb. *Familiares*. §. 10. At verò in hac nulla familiaritatis, obsequij, aut seruitij mentio fit, sed solum postulat vt intra monasterium aliquis ægrotet, quod potest contingere, vel occasione hospitalitatis, vel si contingat aliquos seculares, intra monasterium, vel Collegium studij causa, vel per aliam similem occasionem diutius cōmorari. Quod olim consuetum esse, ex regulis Basilij, & Benedicti constat. Nostræ etiam constitutiones permittunt aliquando in nostris Collegijs huiusmodi iuuenes educari p. 4. c. 3. §. 3. in Declarat. lit. B. & cap. 9. lit. A. Pro huiusmodi ergo casibus vtilissimum erit hoc priuilegium hoc modo intellectum, & dum aliud in contrarium non occurrat, is videtur legitimus sensus eius, imò in hoc sensu videtur pro Societate admissum, & applicatum in dicto Compendio, verb. *Extrema vnctio*.

Vltimò circa facultatem hæc ministrandi sacramenta familiaribus, vel secularibus in domibus nostris commorantibus, dubitari potest, à quibus religiosis possit hæc ministratio fieri, id est, an ab omnibus sacerdotibus simplicibus etiam ab Episcopis approbati non sint, vel indigeat huiusmodi approbatione. Sed hoc nullam ferè dubitationem apud me habet. Primò enim de sacramentis Eucharistiae, & Extremæ vnctionis generaliter censeo, nullam approbationem necessariam esse ad illa ministranda. Quod de Eucharistia ostendi in 3. tom. 3. p. disp. 72. sect. 2. & rationes ibi factæ idem probant de Extrema vnctione: quia Concilium Tridentinum, vbi de illa approbatione agit, solum ad cōfessiones audiendas illam requirit, sess. 23. c. 15. de Reformatione. Vbi verò agit de ministro Extremæ vnctionis, solum dicit esse aut Episcopos, aut sacerdotes ab ipso rite ordinatos per impositionem manus presbyterij sess. 14. c. 3. & can. 4. de Extrema vnctione. Ergo ex decretis Concilij specialis approbatio non est necessaria: neque etiam ex alio iure, quod ostendi possit, nam ad sacramenta ministranda ex communi iure tam diuino, quàm Ecclesiastico, sufficit potestas ordinis, quæ in præfenti est in omnibus sacerdotibus, & iurisdictionis, quæ quoad illa duo sacramenta per prædicta priuilegia à nostro Generali applicata sufficienter nostris sacerdotibus delegatur.

Pro sacramento autem cōfessionis, necessarium existimo approbationem Episcopi ad vsum horum priuilegiorum circa familiares, quamuis nonnulli moderni dubitare videantur. Probatur autem, quia Concilium dicto c. 15. hanc approbationem requirit in omnibus regularibus, vt audire possint confessiones secularium: hi autem familiares, seu domestici habitatores, seculares sunt: ergo comprehenduntur sub dicto decreto. Cui existimandum non est derogatum esse per concessionem Pij V. quæ cōfirmavit priuilegia mendicantiū, etiam in his, quæ per Concilium Tridentinum restricta videbantur. Nam decretum illud de approbatione confessionum non est per se ad restringendum hoc priuilegium circa familiares, sed ad constituendum conditionem necessariam, vt aliquis sit sacerdos idoneus ad confessiones audiendas, quam idoneitatem necessarium ac velu-

ac veluti ex natura rei, supponit illud priuilegium, & quodcumque simile. Et ideo vnum decretum alteri non repugnat, sed priuilegium semper accom-
modari debet ad eum, qui secundum sacros cano-
nes idoneus fuerit confessionibus audiendis. Quod
si inde sequatur aliqua restrictio quoad personas,
nihil refert, nam accidentaria, & materialis est.

*Circa matrimonium denique explicatur respo-
latio posita in num. 2.*

XIX. Superest dicendum de matrimonio, in quo sa-
cerdotis ministerium ad duo tantum desiderari
potest. Primum ad substantialem valorem eius, iuxta
nouum decretum Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de Refor.
vbi requirit presentiam parochi, vel alicuius sacer-
dotis de licentia eius ad valorem matrimonij. Vn-
de constat ministerium hoc à nostris sacerdotibus
vsurpari non posse, quia non sunt parochi anima-
rum: ergo sine licentia parochorum, vel ordinario-
rum non solum non possunt licite hoc prestare, ve-
rum etiam neque eorum presentia aliquid confe-
reret ad valorem matrimonij. Et quauis Pontificis
licentia posset ad hoc sufficere, quia hæc nunquam
excludi potest, semperque à fortiori comprehenditur,
etiam si de parocho, aut de ordinario solum
mentio fiat: nihilominus talem facultatem hæc-
tenus Societati non concessam, nec per specialia eius
priuilegia, nec per communicationem aliorum, quia
nulli etiam religioni concessum est, nisi vbi religio-
sis concessum est, vt parochorum munus sustineat,
vt in superioribus tactum est n. 5. & statim num. seq.
etiam dicemus: tunc autem non operantur proprie
ex priuilegio, sed ex iure ordinario, quia tunc ad-
sunt matrimonio contrahendum vt parochi.

XX. Aliud ministerium circa hoc sacramentum est,
solennis benedictionis nuptiarum: quod speciali-
ter, & sub graui censura religionis prohibitum est,
in Clem. Religiosi. de priuilegiis. De quo etiam nul-
lum inuenio priuilegium, quo facultas detur reli-
giosis ad solennizandum matrimonium, vel quo
dicta prohibitio derogata sit. Nihilominus in Cõ-
pendio Societatis verb. *Sacramenta*. in fine additur
in scholio ab auctore eius, non licere nostris matri-
monium ministrare, nisi in illis prouinciis, in quib.
necessitatis causa à Præposito Generali permillum
fuerit. In qua declaratione supponitur, Præpositum
habere potestatem concedendi hanc facultatem,
saltem necessitatis causa. Hanc autem necessitatem
intelligo esse solum in eis regionibus, in quib. nulli
sunt proprii Episcopi, aut parochi, seu pastores ani-
marum, quia extra illas regiones nulla potest repu-
tari necessitas: nam licet in aliquo particulari casu
posset deesse parochus, tamen cum ille defectus nõ
sit de re admodum necessaria, non statim ratione
illius licitum est hoc ministerium vsurpare, sine pec-
culiari indulto, quod circa hoc non inuenio. Pote-
stas autem concedendi prædictam facultatem pro
illis remotissimis regionibus in prædicta necessi-
tate existentibus, solum videtur fundari posse in in-
dulto Pauli III. quo concedit facultatem ministrandi
omnia sacramenta sine præiudicio tertij. Nam
sub administratione sacramentorum comprehen-
ditur quidquid ad substantiam vel solennitatem
eorum pertinet: & in illo casu, seu in illis locis non
intervenit præiudicium tertij: ergo nihil est cur
hæc facultas sub illa generali clausula non conti-
neatur.

XXI. Maximè, quia, vt suprà dicebam, eo ipso quod
nostris auctoritate Apostolica, ad has regiones mit-
tuntur, illis cura illarum animarum committitur,
quæ ad fidem conuertuntur, vel quacunque occa-
sione ibi degunt, & fideles, ac baptizati sunt. Con-
firmatur ex alio indulto Pauli III. anni 1549. licet de
Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

bitum, &c. vbi Præposito Societatis conceditur, vt
cum aliquos ex sociis in Saracenorum, paganorum,
aliorumque infidelium terras, & prouincias alias
remotissimas miserit, possit eis auctoritate Apo-
stolica cõcedere varias facultates longè grauiores,
vt dispensandi aliquando in gradibus prohibitis,
benedicendi coemeteria, & paramenta Ecclesiasti-
ca. Et quauis in his gratiis non liceat argumentari
à simili, neque etiam à maiori ad minus, quia pen-
dent ex voluntate expressa concedentis, nihilomi-
nus ex illa concessione colligimus hanc facultatem
nec fuisse negatam à Pontifice, nec denegandam si
postularetur: non fuisse autem postulatam, nõ quia
vltus eius non esset in illis regionib. necessarius, sed
quia supponebatur concessa Societati in prioribus
priuilegiis, & iam esse vltu receptam.

C A P V T V.

*De spiritualibus exercitiis, quibus ad proximos in-
uandos Societas vtitur; ac primo de eorum
quidditate & doctrina.*

PRincipio explicandum à nobis est, quid exerci-
tiorum nomine intelligimus. Quauis enim ali-
quibus nomen hoc nouum videatur, non tamen
est, sed à Patribus vsurpatum. Nam D. Bonau. in fine
primi tomi Opusculorum scripsit, quod spiritualia
exercitia nominauit, quæ ad eod necessaria esse cõsue-
uit, vt his verbis librum inchoet, *Vt in virtutibus conser-
ueris, oportet te habere exercitia spiritualia, quibus animum
tuum occupes, quia nisi sit, non poteris in virtutibus perseuerare.*
Et deinceps breuiter ponit tredecim exercitia, in
quibus non tantum interiores actus pertinentes ad
contemplationem, vel meditationem, aut eorum
materiam, vel modum, sed etiam alios actus, & stu-
dia virtutum, sub eo nomine comprehendit: quod
frequens est in aliis Patribus, & spiritualibus viris,
quorum sententiam statim attingemus. Non est
autem minus vltitata loquutio, qua exercitia spiri-
tualia à corporalibus distinguuntur, significantur-
que internæ animæ meditationes, ac cogitationes
quibus ad internam animæ puritatem, & cum Deo
vñionem progreditur. sic dixit Bernardus in lib. de
vita solitaria ad Fratres de Monte Dei, col. 15. (si e-
ius est illud opus.) *Singulis horis tua distribue exercitia,*
quid spiritualia spirituali, quid corporalia corporali, in quibus
sic exoluat omne debitum spiritus Deo, & corpus spiritui, vt si
*quid fuerit intermissum, si quid neglectum, si quid imperfec-
tum, suo modo, suo loco, suo tempore, non abeat impunitum.*
Et col. 12. cum dixisset, *Quæris quid agas, aut in quo te oc-
cupes?* Primum extra quotidianum orationum sacrificium,
vel lectionis studium, quotidiane conscientia discussioni, emẽ-
dationi, morum compositioni pars sua diei deneganda non est.
Deinde operandum est aliquid manibus, quod iniungitur, non
tam quod animi delectando ad horam detineat, quam quod
spiritualibus studiis delectationem conferuet, & nutriet. sub-
dit inferius, Non spiritualia exercitia sunt propter corpora-
lia, sed corporalia propter spiritualia. Vnde constat exer-
citia spiritualia vocare lectionem, meditationem,
orationem, & conscientia examinationem. Et eo-
dem modo loquitur S. Bonauent. in lib. Meditationum
vitæ Christi, cap. 56. Sic etiam Ludouicus Blo-
sius in Institutione spirituali, cap. 5. Bona quidem (ait)
& Deo grata sunt externa exercitia, sed incomparabiliter me-
lius est exercitium internam, quo homo desiderat, ardet, &
se ad Deum non per sensus, & imagines, sed modo quodam su-
pernaturali extendit, vt ei vniatur. Et in Canone vitæ spi-
ritualis, cap. 16. Lectione, (inquit) precatione, ceterisque
spiritualibus exercitiis dedus esto. Item in Speculo spi-
rituali, cap. 11. Sic etiam dixit Laurentius Iustinia-
nus lib. de Vita solitaria, cap. 1. Sunt spiritualia exer-
citia sedula cordis intentione colenda. Et familia habet in